

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Současná tržní postmoderní společnost zvyšuje tlak na práci školy a tudíž na práci učitele. O těchto tlacích, změnách a proměnách píše mnoho autorů, např. Piřha (2006), Štech (2007), Kaščák a Pupala (2011), Vašutová (2011), Kořa (2012), Urbánek (2014). Učitel je stále častěji a silněji vystavován profesně morálním dilematům, které mohou vést k profesnímu morálnímu distresu (Mareš, 2017). Jsou to situace, které vyžadují rozhodnutí buď se podvolit tlaku sociálního okolí, anebo se (v zájmu profesního a morálního přesvědčení) proti němu vymezit. (Jameton, 1984).

POJEM MORÁLNÍ DISTRES

Morální distres se v reálném životě vyskytuje už po staletí. „*Jde o případy, kdy člověk nemůže udělat to, co považuje za správné, a je okolnostmi přinucen buď nedělat nic, i když si myslí, že by něco udělat měl (tj. nezabrání něčemu špatnému), anebo je donucen vykonat cosi, s čím vnitřně nesushlasí. Kdyby bylo pouze na něm, jednal by jinak. Zažívá rozpor, trápí se tím, že se nevzepřel a jen plnil pokyny či rozkazy nadřízených anebo se podvolil sociálnímu tlaku skupiny osob. Uvědomuje si, že jeho jednání nebylo správné, že to, jak jednal, je z hlediska etiky i mravních zvyklostí špatné.*“ (Mareš, 2017) V případě morálního distresu totiž varianta, kterou jedinec považuje za nejvhodnější, nepřípadá v úvahu z důvodů institucionálních,

ekonomických či manažerských. Proto jedinec zažívá specifický distres. Např: učitel ví, že žák by měl propadnout, ale ředitel na něj tlačí, aby žáka pustil do dalšího ročníku.

CÍLE

- analyzovat změny společenského kontextu v současné společnosti a jejich dopadů na specifika práce učitele
- zjistit oblasti a intenzitu záťažových faktorů působících na učitele, které jsou potenciálním zdrojem profesního morálního distresu
- vytvořit pro měření těchto oblastí výzkumný nástroj.

METODOLOGIE

V mé dizertační práci chceme vytvořit nástroj, který by zjišťoval profesní morální distres u učitelů základních škol. Pro jeho vytvoření se inspirujeme **zahraničním dotazníkem MDS**. Okruhy, na které budou učitelé dotazováni, jsou oblasti konfliktních situací v práci učitele, které mohou nejpravděpodobněji být zdrojem profesně morálního distresu. Pro konstrukci dotazníku budeme vycházet z volných výpovědí učitelů z praxe, které budou uskutečněny **hloubkovými polostrukturovanými rozhovory**.

BIBLIOGRAFIE

- Corley, M. C., Elswick, R. K., Gorman, M., et al. (2001). Development and evaluation of a Moral Distress Scale. *Journal of Advanced Nursing*, 33(2), s. 250–256. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2001.01658.x>
- Jameton, A. (1984). *Nursing practice: the ethical issues*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Kaščák, O., Pupala, B. (2011). Neoliberalismus vo vzdělávání: pět obrazov kritických analýz. *Pedagogická orientace*, roč. 21, č. 1, s. 5-34.
- Kořa, J. (2012). Diskurs o profesionalizaci učitelů v postmoderní době. In: Kohnová, J., et al. *Profesní rozvoj učitelů a cíle školního vzdělávání*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, s. 305-310.
- Mareš, J. (2017). Morální distres školních psychologů. *Pedagogická orientace*, 27(2), s. 308–343.
- Urbánek, P. (2014). Změny současné školy jako důsledek strategie pedagogické kompetentnosti či submise neoliberálního tlaku? In: Kasper, T., Dymokurský, O. *Reforma vzdělávání v současné kurikulární diskusi*. Brno: Česká pedagogická společnost, s. 23-42.
- Piřha, P. (2006). *Výchova, naděje společnosti*. Praha: Poustevník.
- Štech, S. (2007). Profesionalita učitele v neo-liberální době: (Esej o paradoxní situaci učitelství). *Pedagogika*, roč. 57, č. 4, s. 326-337.
- Vašutová, J. (2011). Proměny profese učitele v rekapitulaci posledních dvaceti let. In: Lazarová, B., et al. *O práci zkušených učitelů*. Brno: Paido, s. 45-58.
- Obrázek: https://guides.wikinut.com/img/1is9_ckg1drjel6m/Homer-s-Dilemma